

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК СКЛADOVA ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Для успішної діяльності будь-якого підприємства, особливо в умовах мінливості економічного середовища, необхідно чітко уявляти складові інтелектуального капіталу та вмiло ними управляти. У зв'язку зі стрімким технічним прогресом та оснащенням підприємств комп'ютеризованими системами постає необхідність створення інформаційної аналітичної бази, яка долучається до складових внутрішнього структурного інтелектуального капіталу підприємства. Ця структурна одиниця спрямована на забезпечення оперативного та стратегічного планування підприємства.

Інформація та інформаційні технології у стратегічному управлінні підприємством висвітлено в роботах українських економістів: В. Базилевича, Ф. Бутинця, А. Гудзинського, М. Дем'яненко, Т. Камінської, Г. Кірейцева, О. Хоріна, Д. Черваньова та ін. Загальні питання інформаційно-аналітичної діяльності та використання інформаційно-аналітичних технологій у різних сферах діяльності розглядають Г. Гордукалова, Н. Мінкіна, Н. Сляднева, С. Серова.

Значенню і використанню інформаційних ресурсів на підприємствах присвячено роботи таких авторів, як Л. Євчук, А. Берга, В. Годіна, Ф. Митарєва, О. Шуть. Істотний внесок у розробку теоретичних, методологічних та організаційних аспектів інформаційного забезпечення підприємства зробили вітчизняні та зарубіжні науковці: Л. Бушуєва, І. Гусинін, Е. Дешко, З. Козенко, С. Мінаєв, А. Рогачов, Г. Титоренко, В. Філіппов та ін.

Практичні аспекти інформаційно-аналітичного забезпечення розглядаються в журналах «Інформаційні ресурси», «Наука та інформаційне суспільство», «Проблеми теорії та практики управління» та ін. Аналіз підходів до розкриття сутності інформаційного забезпечення підприємства свідчить, що відсутнє єдине визначення даної категорії. Це ускладнює застосування його змісту до проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення підприємства й управління інтелектуальним капіталом.

Метою статті є морфологічний аналіз поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення» та визначення алгоритму інформаційно-аналітичної діяльності підприємства.

Складність і неоднозначність процесів, що відбуваються у світі, ризик і прагнення отримати добрий результат, різноманіття і надмірність інформації, необхідність її обробляти, відсутність достовірного знання змушують застосовувати інформаційно-аналітичну діяльність у повсякденному житті, вона стає найважливішою характеристикою сучасного суспільства. Сенс цієї діяльності розкривається через розуміння складових «інформаційна» та «аналітична».

Складова «інформаційна» означає ставлення до інформації як до ресурсу, володіння всім арсеналом засобів отримання, передачі, накопичення, зберігання, обробки та видачі інформації споживачеві [1].

Інформаційне забезпечення – надання інформації, необхідної для здійснення будь-якої діяльності підприємства, оцінки стану, вдосконалення, запобігання небажаним ситуаціям, ризикам.

Термін «інформація» походить від латинського слова «information», що означає відомості, роз'яснення, виклад. Під інформацією як в економіці, так і в інших науках розуміють рівень зниження невизначеності [2].

У побутовому розумінні інформацією називають будь-які дані або відомості, які когось цікавлять. У техніці під інформацією розуміють повідомлення, передані у формі знаків або сигналів. У кібернетиці – ту частину знань, яка використовується для орієнтування, активної дії, управління, тобто з метою збереження, вдосконалення, розвитку системи [3].

Якщо розглядати сучасне підприємство як цілісну складну і відкриту систему, то між його елементами триває постійний обмін інформацією, яка на найвищому рівні представлена у вигляді людської мови, паперових документів, даних в інформаційних системах.

Інформація є однією зі складових економічної системи. Більше того, жодна система не може існувати без інформаційних потоків. Інформаційний потік – сукупність інформації, необхідної для провадження діяльності фірми.

Керівник повинен вміти оцінювати якісну та кількісну складові своїх інформаційних потреб, а також інших споживачів інформації в організації.

Інформаційні та фінансові потоки у світовій економіці, що представляє середовище для міжнародного, а в умовах глобалізації – для національного бізнесу, зливаються в єдиний інформаційно-фінансовий комплекс, що несе ринкову інформацію.

Наявність або відсутність ринкової інформації безпосередньо визначає успіх або неуспіх компанії. Але просто наявність інформації, без аналізу, не становить особливої цінності. Важливим є не сам факт володіння великою кількістю інформації, а вміння обробляти й аналізувати її – в цьому і полягатиме цінність інформації.

Під інформаційним забезпеченням підприємства розуміється сукупність усіх документів і даних, що використовуються для обслуговування співробітників і клієнтів та підтримки функціонування незалежно від видів носіїв інформації, а також їх організація, включаючи структуру та взаємні зв'язки інших видів інформаційних масивів і баз даних.

Основною метою інформаційно-аналітичної діяльності підприємства є перетворення первинної інформації (неопубліковані документи, науково-технічна література, довідкова література, прогностно-аналітичні джерела інформації, матеріали конференцій, тези), на вторинну, тобто підсумкову, інформацію.

При бізнес-плануванні будь-якого підприємства, а саме при пошуку ніші діяльності, яку планується зайняти, коли треба дізнатися про потенційних конкурентів і знати точну оцінку місткості ринку, виникає необхідність в інформаційно-аналітичному забезпеченні.

Змістом аналітичної діяльності є глибоке і всебічне вивчення економічної інформації про функціонування аналізованого підприємства, тобто аналіз основних проблем, що визначають стан і тенденції розвитку з метою прийняття оптимальних управлінських рішень.

У ринкових умовах саме аналітична робота посідає провідне місце серед інших функцій управління, таких як планування, організація, координація, регулювання і контроль. Інформаційна аналітика, активно оперуючи інформаційними продуктами і послугами, виконує, насамперед, завдання якісно-змістовного перетворення інформації, функціонально перетинаючись у цьому плані з науковою (виробництво нового знання) та управлінською (розробка варіантів рішень, сценаріїв) діяльністю [4].

Для якісного виконання поставленого завдання мають виконуватися основні вимоги, наведені в таблиці.

Успіх діяльності підприємства в багатьох галузях полягає у володінні описаним алгоритмом семантичної обробки даних, який складається з двох основних етапів (рис. 1, 2).

Основні вимоги до інформації

Вимога	Пояснення
Оперативність	Інформація для ефективного аналізу має надходити до аналітика якнайшвидше, тобто має бути забезпечена ефективність аналізу шляхом можливості оперативно втручатися в процес виробництва за його результатами
Якість та об'єктивність	Інформація має об'єктивно відображати досліджувані явища і процеси. Її якість полягає в забезпеченні порівнянності щодо предмета та об'єкта дослідження, періоду часу, методології обчислення показників й інших ознак
Рациональність (ефективність)	Мінімум затрат направляється на збір, зберігання і використання даних. Необхідне вивчення корисності інформації та на цій основі вдосконалення інформаційних потоків шляхом усунення зайвих даних і введення потрібних
Єдність	Необхідно усувати відособленість і дублювання різних джерел інформації, тобто кожне економічне явище має реєструватися тільки один раз, а отримані результати можуть використовуватися в обліку, плануванні, контролі та аналізі

Рис. 1. Алгоритм інформаційно-аналітичної діяльності (етап 1)

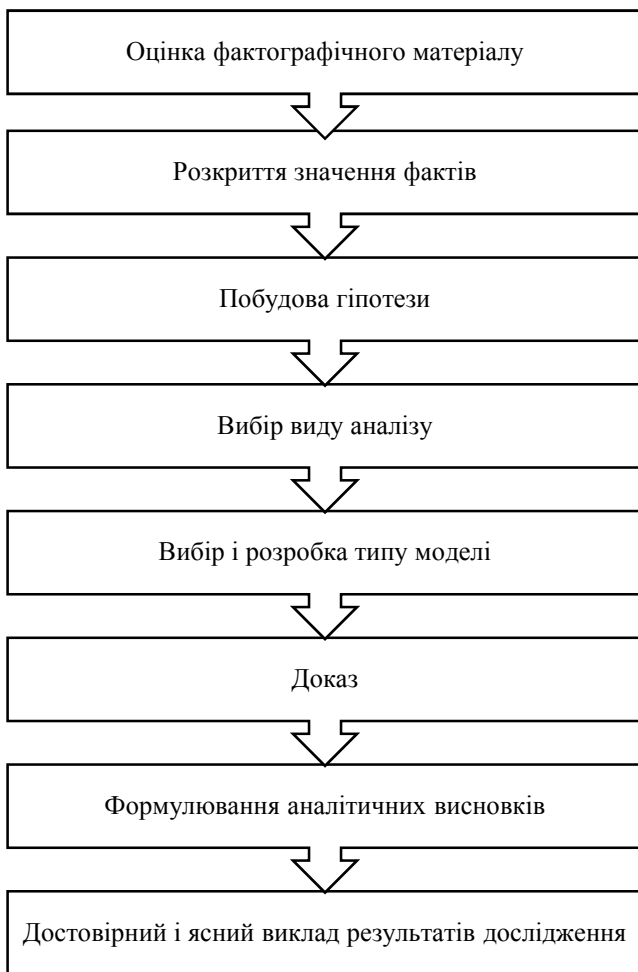

Рис. 2. Алгоритм інформаційно-аналітичної діяльності (етап 2)

Таким чином, інформація стала найактивнішим елементом ринкової інфраструктури, фактором виробництва і товаром. Наявність або відсутність ринкової інформації визначає успіх або неуспіх компанії у виробництві та збуті продукції.

Висновки. Головними ресурсами виробництва стають інформація та знання. Особливу роль у функціонуванні економіки знань

відіграють наукові розробки, зростає значення професіоналізму, освіти, здатності до навчання і креативності персоналу.

Сучасні вимоги до функціонування підприємства та прийняття управлінських рішень полягають у наявності необхідної інформації за всіма напрямками діяльності та можливості її аналізу. А якщо основним видом вироблених продуктів стає інформаційний продукт, то необхідною умовою життя в такому суспільстві є володіння навичками інформаційно-аналітичної діяльності.

Інформаційно-аналітичне забезпечення дозволяє прогнозувати, діагностувати і коригувати діяльність організації (фірми), знаходити оптимальні шляхи вирішення поставлених завдань. Це досягається шляхом виконання таких функцій:

збір первинної інформації, її накопичення і зберігання, підготовка до обробки;

обробка та аналіз інформації;

формулювання висновків і прогнозів;

підготовка варіантів (проектів) управлінських рішень;

інформаційний обмін (управління інформаційними процесами) у системі правління.

Література

1. *Современная философия: словарь и хрестоматия*. Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. С. 12, 69.

2. Макарчук О.Г. Інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління сільськогосподарським підприємством. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер. : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес*. 2013. Вип. 181(3). С. 160-165.

3. Винер Н. *Кибернетика, или управление и связь в животном и машине; или кибернетика и общество* ; 2-е изд. Москва: Наука; Главная редакция изданий для зарубежных стран, 1983. 344 с.

4. Колпаков Ю.А. Аналитика и творчество. *НТИ, Сер. 1*. 2001. № 6. С. 19-22.

5. Алексеева Т.В., Амириди Ю.В., Дик В.В., Лужецкий М.Г., Павлековская И.В. *Информационные аналитические системы*: учебник. Москва: Московский финансово-промышленный университет «Синергия», 2013. 384 с.

6. Єчук Л.А. *Стратегічне управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств* : монографія. Миколаїв : Видавець Проопчук Т.Ю., 2010. 340 с.

7. Антонюк В. П., Шамілева Л. Л. Оцінка ефективності використання трудового потенціалу промисловості з урахуванням рівня наукоємності її галузей. *Економічний вісник Донбасу*. 2017. № 2. С. 196-206.

Надійшла до редакції 01.12.2017 р.

Л.А. Сиволап, к.е.н.

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Сучасні світові економічні тенденції потребують від підприємств значного посилення своїх конкурентних позицій. З урахуванням швидкої зміни стану зовнішнього та внутрішнього середовища для зміцнення конкурентних позицій на підприємстві необхідно формувати сучасну систему стратегічного управління, яка дозволить швидко й ефективно пристосовуватися до сучасних тенденцій світового та вітчизняного ринку.

Значний внесок у вивчення питання стратегічного управління як у теоретичному, так і в практичному аспекті зробили зарубіжні та вітчизняні науковці: П. Друкер, М. Портер, А. Стрікланд, А. Томпсон, Е. Чандлер – досліджували переважно теоретичні аспекти стратегічного управління; М. Білопольський, В. Василенко, П. Коренюк, О. Кузьміна, Є. Масленніков, О. Могильова, О. Побережець, Ю. Сафонов, В. Чичун та ін. – розглядають стратегічне управління загалом і відносно промислового підприємства зокрема. Однак у працях вказаних авторів стратегічне управління не охарактеризоване в повному обсязі. Деякі науковці розглядають дану категорію в контексті підвищення конкурентоспроможності підприємства, інші висвітлюють питання відповідно до впливу зовнішнього середовища. Наприклад, М. Білопольський та О. Кузьміна характеризують стратегічне управління через обґрунтування стратегії збалансованого розвитку. Ю. Сафонов, Є. Масленніков, О. Побережець розглядають стратегічне управління як концептуальні аспекти

© Л.А. Сиволап, 2017